

AGORA-PROJECT :

De contextualisering van criminografisch materiaal voor lokale doeleinden

Het project 'contextualiseren van criminografische materiaal voor lokale doeleinden' valt te situeren binnen het ruimere AGORA-project. Dit AGORA-project is een permanente opdracht van de Federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele aangelegenheden. De doelstelling van AGORA is het bevorderen van de kwaliteit van de socio-economische databanken bijgehouden door de federale instellingen en die gebruikt zouden kunnen worden in het kader van wetenschappelijk onderzoek of door een breder publiek.

Het project 'contextualiseren van criminografische materiaal voor lokale doeleinden' dat in 1999 is gestart in opdracht van de Federale Diensten voor Wetenschappelijk, Technische en Culturele aangelegenheden, werd opgezet met als doel de *mogelijkheden tot contextualisering van criminografisch materiaal* te onderzoeken. In België bestaat dat *criminografisch materiaal* enerzijds uit het materiaal verzameld via een tweejaarlijkse slachtofferbevraging, de veiligheidsmonitor, en anderzijds uit materiaal afkomstig van de Geïntegreerde Interpolitionele Criminaliteitstatistieken (Gics). *Contextualisering* impliceert volgens van Kerckvoorde¹ onder meer dat -voor zover zinvol- de bevindingen (inzake delictpatronen) worden gerelateerd met, en uitgedrukt worden in verhouding tot, de omvang en structuur (leeftijd, geslacht, verblijfsstabiliteit) van de relevante bevolking, met ruimtelijke kenmerken van het territorium, met ontwikkelingen in het wagenpark en het aantal autobezitters, met de uitdrukking van de schade in termen van koopkrachtverlies, met de prioriteitsstelling binnen de strafrechtsbedeling, met de evolutie van het wettelijke instrumentarium. Om dan na te gaan wat daarvan allemaal van *mogelijk* is, werd de aandacht van het onderzoek dus zowel gericht op de specifieke kenmerken (in de totstandkoming van) van het criminografisch materiaal, als op de methoden die kunnen worden aangewend bij de analyse van dat criminografisch materiaal. Dit resulteerde in de vijf onderzoeksverslagen en een draaiboek die werden ontwikkeld in de drie werkingsjaren van dit luik van het AGORA-project. Dit draaiboek kan rechtstreeks worden geraadpleegd op de website van het DWTC. De overige rapporten kunnen worden verkregen op aanvraag bij de respectievelijke onderzoekers.

¹ Van Kerckvoorde, J. (1992). Verkrachting gestegen, statistiek voortvluchtig, in: Panopticon, 13(3)

Een *eerste* onderzoeksrapport *'Criminaliteit in de tijd: Methodes van tijdreeksanalyse'* (Stoop, 2001) handelt over tijdreeksanalyses op criminografische data. Het behandelt de wijze waarop en de omstandigheden waaronder dergelijke analyses op een zinvolle wijze kunnen worden uitgevoerd. Er wordt in dit rapport gewezen op de voor- en nadelen van het toepassen van onder andere univariate tijdreeksanalyses op politionele data. Er wordt stilgestaan bij de voorstelling van de trend op jaarbasis, die als voordeel heeft dat ze mogelijkheid biedt om de maanden als afzonderlijke seizoenseffecten te definiëren en in het model op te nemen. Uit de analyses blijkt ook dat seizoenseffecten die in bepaalde maanden al dan niet optreden een sterke invloed kunnen hebben op het algemene niveau van het aantal delicten dat men op jaarbasis berekent. Dit laatste toont het belang aan van het onderzoek naar de seizoenaliteit van een tijdreeks.

Een *tweede* onderzoeksrapport (Stoop en Pauwels, 2001) getiteld *'Criminaliteit in de ruimte: Ruimtelijke spreiding van criminaliteit'* focust op de studie van de ruimtelijke spreiding van criminaliteitsfenomenen. Doorheen de studie merkten we dat de NIS-sectorcodes² vrij frequent afwezig waren in de politieële databestanden, wat een goede geografische localisatie in de weg stond. Het was dan ook nodig om in dit onderzoeksrapport in de eerste plaats te komen tot de identificatie van die delicttypes en die gemeenten waarvan de NIS-sectorcodes wel degelijk aanwezig waren. Delicttypes met een substantieel aantal ontbrekende gegevens voor de NIS-sector-identificatie zijn immers minder geschikt om een duidelijk inzicht te verwerven in de geografische spreiding van die bepaalde delicttypes. Dit komt omdat door het ontbreken van de sectorcodes voor een belangrijk deel van deze delicttypes men niet met voldoende precisie kan bepalen waar deze werden gepleegd. Mogelijke redenen voor het ontbreken van een groot deel van de sectorcodes voor bepaalde delicttypes kan men in dit tweede onderzoeksrapport terugvinden. Hoe groter het aantal buurten met ontbrekende info omtrent de geografische pleegplaats (buurt of sector), hoe groter de systematische vertekening aanwezig is, en bijgevolg hoe problematischer het zal gesteld zijn met de geldigheid.

In het kader van deze problematiek kan men ook het *derde* onderzoeksrapport *'Maar hoe wordt een lokaal feit een federale informatie?'* (Jacques e.a., 2001) situeren. Om een duidelijker zicht te krijgen op de mogelijke problemen met betrekking tot het registreren van criminaliteitsgegevens door politiediensten werd in het kader van het AGORA-project een kwalitatief onderzoek verricht, gebaseerd op interviews en observaties, met als doel na te gaan hoe criminaliteitscijfers

² NIS-sectorcodes zijn administratieve geografische indelingen, gemaakt door het NIS (Nationaal Instituut voor de Statistiek) op basis van census-data, die enigszins het concept 'buurt' benaderen. Het NIS heeft getracht bij het opstellen van deze sectorcodes een zekere demografische, economische en functionele homogeniteit te bewaren

geproduceerd worden. Het omzetten van data verzameld op lokaal niveau tot een federale statistische database verloopt niet zonder de nodige problemen. Vooreerst kampt men met het probleem dat er verschillende systemen zoals Polis, PIP, eenvormige formulieren, manuele gegevens, eigen systemen bestaan die het integreren van data bemoeilijken omdat zij elk hun specifieke kenmerken hebben. Met de komst van het uniforme ISLP-systeem zou dit probleem verholpen moeten worden. Daarnaast sluipen op het niveau van de 'informatica' nog talrijke fouten in het transformatie proces waarbij een crimineel feit tot criminografische data verwordt. Dit zijn onder andere technische oorzaken, die kunnen worden toegeschreven aan de machine en haar programma's, menselijke fouten, zoals het slecht gebruik van de machines en de programma's.

In een *vierde* onderzoeksrapport met als titel 'De ene buurt is de andere niet: Exploratie van mogelijkheden tot contextualisering van veelvoorkomende criminaliteit op buurtniveau' (Pauwels, 2001) wordt stil gestaan bij de problematiek van het vergelijkenderwijze weergeven van criminaliteitscijfers in verschillende buurten. Het zal duidelijk zijn dat het vergelijken van absolute aantallen gepleegde feiten weinig verhelderend werkt vanuit vergelijkend opzicht. Het zal dan ook nodig zijn gewogen getallen te hanteren. In dit rapport wordt daarom ingegaan op het hanteren van diverse noemers in de criminografie. Ook wordt er uiteengezet waarom de meer traditionele statistische technieken, zoals de regressie en correlatie analyse, al dan niet de meest optimale methoden zijn om buurtgericht onderzoek uit te voeren naar de ongelijke spreiding van delicten. Zo zijn er aan de lineaire regressieanalyse als frequent gebruikte analysetechniek in het criminografisch onderzoek een aantal potentiële problemen verbonden inzake normaliteit multicollineariteit, lineariteit, heteroscedasticiteit, en autocorrelatie. Het hart van dit onderzoeksrapport bestaat uit een poging om meer recent ontwikkelde methoden toe te passen op criminografische data. Meer bepaald wordt de lezer van dit rapport geïntroduceerd in de wereld van het multilevel onderzoek.

Het *vijfde* en laatste onderzoeksrapport '*De veiligheidsmonitor als contextualiseringsinstrument : een kennismaking met de vragenlijst*' (Lauwers, 2001) belicht de mogelijkheden van de Veiligheidsmonitor als contextualiseringsinstrument. De aandacht wordt daarbij in de eerste plaats gericht op de inhoudelijke kenmerken van de veiligheidsmonitor, een slachtofferschapsenquête die in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken sinds 1997 tweejaarlijks wordt georganiseerd. De veiligheidsmonitor heeft als primair doel het slachtofferschap onder de Belgische bevolking te bevragen. Het is een telefonische enquête waarin gevraagd wordt naar slachtofferschap van

criminaliteit en het aangiftegedrag van het slachtoffer, naar buurtproblemen (inschatting die burgers maken van de problemen in de buurt), naar onveiligheidsgevoelens, naar het politiefunctioneren en naar achtergrondkenmerken van de respondent. Dit rapport richt zich in de eerste plaats tot de lokale beleidsmakers, die meestal weinig of geen ervaring hebben met statistisch onderzoek. Nagegaan wordt in hoeverre de veiligheidsmonitor een bijdrage kan leveren bij lokale beleidsaangelegenheden, zoals de politiewerking of de veiligheidsproblematiek. Daarbij werden in het verslag ook een aantal aanbevelingen opgenomen die de bruikbaarheid van het instrument kunnen verhogen.

Tenslotte werden de belangrijkste bevindingen en conclusies met betrekking tot het contextualiseren van criminografisch materiaal uit drie jaar onderzoek samengevat in een *draaiboek*, waarin ook een aantal aanbevelingen werden opgenomen inzake de ontwikkeling en aanwending van het criminografisch materiaal in de toekomst. Zoals reeds werd opgemerkt kan dit draaiboek kan rechtstreeks worden geraadpleegd op de website van het DWTC. De overige rapporten kunnen worden verkregen op aanvraag bij de respectievelijke onderzoekers.

OVERZICHT VAN DE RAPPORTEN:

-Criminaliteit in de tijd: Methodes van tijdreeksanalyse.

(Stoop, 2001)

-Criminaliteit in de ruimte: Ruimtelijke spreiding van criminaliteit.

(Stoop & Pauwels, 2001)

-Maar hoe wordt een lokaal feit een federale informatie?

(Jacques e.a., 2001)

-De ene buurt is de andere niet: Exploratie van mogelijkheden tot contextualisering van veelvoorkomende criminaliteit op buurtniveau.

(Pauwels, 2001)

-De veiligheidsmonitor als contextualiseringsinstrument voor lokale doeleinden.

(Lauwers, 2001)

- Draaiboek Agora-project 'Contextualisering van criminografisch materiaal'.